

P2: Osma nedelja

Stringovi i dinamička memorija

Uvod u funkcije

Zadatak 1

- **Sastaviti program na programskom jeziku C koji učitava decimalan ceo broj u obliku niza znakova i ispisuje njegovu binarnu predstavu. Pretpostaviti da se za interno predstavljanje celih brojeva koristi 16 bitova.**
- **Standardne bibliotečke funkcije za ispis, poput printf, ne podržavaju ispis bitova celog broja**
 - rešenje je u korišćenju bitskih operatora i odgovarajućih maski za ekstrakciju pojedinačnih bitova

Rad sa stringovima

- **Niz znakova na jeziku C koji na svom kraju ima specijalni karakter '\0' se naziva string**
 - karakter '\0' se naziva terminalni simbol i on označava kraj stringa
 - na taj način sve funkcije koje rade sa stringovima imaju mogu da odrede kraj stringa bez eksplicitnog podatka o njegovoj dužini
 - zadatak je programera da prilikom manipulacije stringovima obezbedi ispravno postavljanje završnog znaka
- **Za obradu stringova se koriste bibliotečke funkcije iz standardnog zaglavlja <string.h> kao što su:**
 - `strlen(s)` : string length – vraća dužinu stringa `s`
 - `strcpy(t,s)` : string copy – kopira string `s` u string `t` i prepisuje završni znak
 - `strcat(t,s)` : string concatenate – nadovezuje string `s` na kraj stringa `t`
- **Prilikom korišćenja ovih i sličnih funkcija programer je dužan da obezbedi dovoljno memorije za rezultujući string!**

Zadatak 1 - rešenje

- **Rešenje**
 - prilikom čitanja stringa se koristi konverzija `%s`
 - za konverziju stringa u ceo broj se koristi bibliotečka funkcija `atoi()` koja vraća vrednost celog broja ili 0 ukoliko konverzija nije uspeła

```
#include <stdio.h>
#include <string.h>
#include <stdlib.h>
void main() {
    char dec[10];
    short int bin, i;

    printf("Unesite decimalan broj: ");
    /* učitava string sa standardnog ulaza (dec=&dec[0]) */
    scanf("%s",dec);

    if (strlen(dec) && (bin=atoi(dec))) {
        printf("Binarni broj: ");
```

Zadatak 1

```
i=-1;
while (++i<16) {
    putchar((bin & 0x8000) ? '1' : '0');
    bin <<= 1 ;
    if (i%4 == 3) putchar(' ');
}
printf("\n");
}
else
    printf("Neispravan broj ili nula\n");
}
```

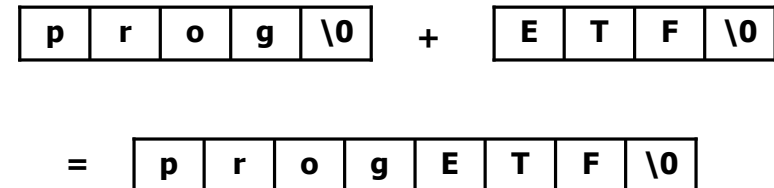
- **Ispis binarne predstave celog broja:**

- u svakoj iteraciji petlje se ispiše jedan bit broja, počev od bita najveće težine
bit15 bit14 ... bit2 bit1 bit0
- koristi se maska 0x8000 za izdvajanje bita najveće težine, a zatim se broj pomera za jedno mesto ulevo

Zadatak 2 – konkatencija (C70)

- **Napisati program na programskom jeziku C koji učitava dva znakovna niza, izvrši nadovezivanje drugog na prvi, okrene "naopako" dobijeni niz i ispiše ga na standardnom izlaznom uređaju.**

- **Konkatenacija:**



Zadatak 2 - rešenje

- **Rešenje**

```
#include <stdio.h>
#include <string.h>
void main() {
    int n;
    char c, *d, *p, *prvi, *drugi;
    printf("Maksimalna duzina: ");
    scanf("%d\n", &n);
    p = calloc(2*n+1, sizeof(char)) ;
    d = calloc(n+1, sizeof(char));
    if ((NULL == d) || (NULL == p))
        printf("Nije moguca alokacija!\n");
    else {
```

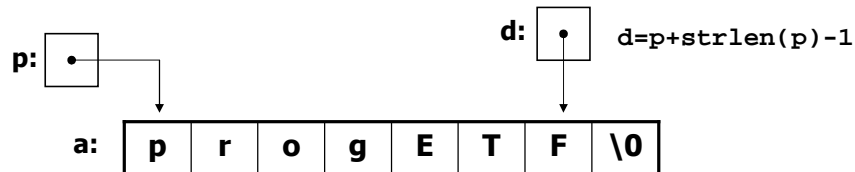
Zadatak 2

```
prvi = p; drugi = d;
while ((*p = getchar()) != '\n') p++;
*p = '\0';
while ((*d = getchar()) != '\n') d++;
*d = '\0';
p = prvi; d = drugi;
/* konkatencija */
while (*p) p++;
while (*p++=*d++);
/* okretanje */
p = prvi;
for (d=p+(strlen(p)-1); p < d; p++, d--)
    c=*p, *p=*d, *d=c;
printf("%s\n", prvi);

free(p); free(d);
}
```

Zadatak 2 – komentar

- Za string `p` se alokira dvostruko više memorije zbog nadovezivanja stringova
 - alokira se $2n+1$ elemenata niza, jer je potrebno alocirati i jedan dodatni element za terminalni simbol
- Učitavanje stringova se vrši znak po znak, korišćenjem bibliotečke funkcije `getchar()`, sve dok se ne učitava znak za kraj reda `'\n'`
- Obrtanje dobijenog stringa se vrši poznatim algoritmom, ali se vodi računa da se ne pomeri završni znak



Zadatak 2

- Samu konkatenciju (nadovezivanje) stringova je moguće izvršiti pomoću bibliotečke funkcije `strcat(t,s)` koja nadovezuje string `s` na string `t` uz ispravno postavljanje završnog znaka
- Deo koda:

```
while (*p) p++;
while (*p++=*d++);
```

 - prva petlja pomera pokazivač `p` tako da ukazuje na mesto završnog znaka prvog stringa
 - druga petlja prepisuje sadržaj drugog stringa na kraj prvog, uz prepisivanje završnog znaka, kada se ciklus zaustavlja
- bi trebalo zameniti sa pozivom:

```
strcat(p,d);
```
- Takođe, petlju `while (*p++=*d++)` u gornjem bloku je moguće zameniti pozivom funkcije `strcpy(t,s)` koja kopira sadržaj stringa na koji ukazuje pokazivač `s` na mesto u memoriji na koje ukazuje pokazivač `t`:

```
strcpy(p,d);
```

Zadatak 3 (C57)

- Da bi se učitani znakovni niz (string) precizno ispisao «unatrag» (samo znaci koji su unošeni sa standardnog ulaza), koja naredba se može staviti umesto `***`?

```
scanf("%s", string1);
a = string1;
***
while (a>string1) putchar(*(--a));
```

- Odgovori:

- A) `while (*a) a++;`
- B) `for (; *a; a++);`
- C) `while (*a++);`

Zadatak 3 - rešenje

- Iz naredbe za ispis stringa:

```
while (a>string1) putchar(*(--a));
```
- se jasno vidi da se pokazivač `a` prvo dekrementira, a zatim ispiše znak na koji on ukazuje
- Umesto `***` mora da stoji naredba koja će postaviti pointer `a` tako da pokazuje na `NULL` (`'\0'`) karakter pointera `string1`
- Odgovori pod A) i B) su korektni, jer predstavljaju ekvivalentne petlje
- Odgovor pod C) nije korektan, jer postavlja (zbog bočnog efekta) pointer `a` na znak iza `'\0'` karaktera
- Odgovor: V (A i B)

Zadatak 4 – realokacija stringa (S1)

- Napisati program na programskom jeziku C koji sa standardnog ulaza čita znak po znak do kraja linije. Znakovi se čitaju jedan po jedan. U početku se dinamički alokira niz od 10 elemenata. Nadalje, svaki put kada u nizu više nema mesta, niz se proširi za još 10 znakova. U slučaju da realokacija bude neuspešna, završiti čitanje i ispisati ono što može da stane u već alocirani prostor.

Funkcija realloc()

- Bibliotečka funkcija iz `<stdlib.h>`
`void* realloc(p, vel)`
- se koristi za izmenu veličine dinamičkog niza (bloka memorije) koji je već alocirano
 - `p` je pokazivač na već dodeljenu memoriju koju želimo da realociramo
 - `vel` je nova veličina potrebnog prostora
- U slučaju smanjivanja veličine bloka memorije, skraćivanje se vrši sa kraja, a sadržaj zadržanih bajtova se čuva
- U slučaju povećanja veličine bloka u memoriji, novi bajtovi se dodaju na kraj
- U opštem slučaju, adresa zauzetog bloka pre i posle realokacije ne mora biti ista!
 - funkcija `realloc()` može nakon skraćivanja ili povećanja bloka da blok premesti na novo mesto u memoriji (zbog optimizacija utroška memorijskog prostora)
 - jedina validna adresa bloka nakon realokacije je ona koju preko svoje povratne vrednosti vrati funkcija `realloc()`
- U slučaju neuspeha, funkcija `realloc()` neće pomerati, niti menjati postojeći blok u memoriji

Zadatak 4 - rešenje

```
#include<stdlib.h>
#include<stdio.h>

void main() {
    char *staro_p=NULL, *novo_p, c;
    int i = 0;
    while( (c=getchar()) != '\n') {
        if (i%10 == 0) {
            novo_p = realloc( staro_p, (i+10) * sizeof(char) );
            if (novo_p == NULL) {
                printf("Neuspesno realociranje\n");
                break;
            } else staro_p = novo_p;
        };
        staro_p[i++] = c;
    }
}
```

Zadatak 4

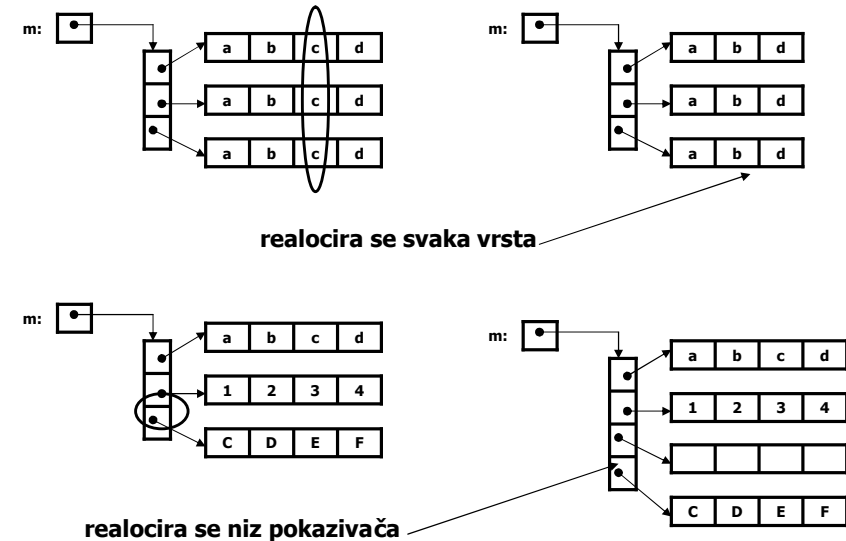
```
/*ukoliko smo potrošili celokupan prostor, potrebno
je da zauzmemo jos jedan bajt za završni znak*/
novo_p = realloc( staro_p, (i+1) * sizeof(char) );
if (novo_p == NULL) {
    printf("Neuspesno realociranje\n");
    i--;
} else staro_p = novo_p;
/*postavljamo završni znak*/
staro_p[i] = '\0';
printf("%s\n",staro_p);
free(staro_p);
}
```

Zadatak 5 – realokacija matrice (S2)

- **Napisati program na programskom jeziku C koji učitava broj vrsta i broj kolona i potom učitava matricu tih dimenzija. Program potom učitava broj kolone koju treba izbaciti i izbacuje tu kolonu iz matrice. Zatim čita redni broj vrste na koji umeće vrstu koju će učitati sa standardnog ulaza.**
- **Izbacivanje kolone iz matrice podrazumeva:**
 - pomeranje elemenata u svim vrstama matrice za jedno mesto, od odgovarajuće pozicije kolone koja se izbacuje
 - realociranje svih vrsta i smanjivanje veličine za jedan
- **Ubacivanje vrste u matricu podrazumeva:**
 - realociranje niza pokazivača na vrste i povećanje za jedan
 - pomeranje pokazivača u nizu od odgovarajućeg mesta za ubacivanje nove vrste
 - alociranje prostora za novu vrstu

Zadatak 5 - rešenje

- **Primer matrice 3x4 – izbacivanje kolone i ubacivanje vrste**



Zadatak 5

- **Zbog čitljivosti programa, u ovom rešenju su izostavljene provere da li je alokacija (realokacija) uspešno izvršena**
 - pri pisanju bilo kakvog programa ove provere NE SMEJU biti izostavljene
 - izostavljanjem tih provera ponašanje programa u slučaju nedostatka prostora nije predvidivo i može dovesti do katastrofalnih posledica

```
#include<stdlib.h>
#include<stdio.h>
void main(){
    unsigned int **m, **novo_m;
    int M, N, i, j, k;

    scanf("%d %d", &M, &N);
    /*potrebno je napisati i provere o uspesnosti alokacije*/
    m = malloc(M * sizeof(unsigned int*));
    for (j = 0; j < M; j++){
        m[j] = malloc( N * sizeof(unsigned int) );
        for (i = 0; i < N; i++) scanf("%u", &m[j][i] );
    }
```

Zadatak 5

```
printf("Unesite broj kolone koju izbacujete: ");
scanf("%d", &k);

if ( k >= 0 && k < N) {
    for (j = 0; j < M; j++){
        for (i = k+1; i < N; i++) m[j][i-1] = m[j][i];
        /*neophodna provera uspesnosti realokacije*/
        m[j] = realloc( m[j], (N-1) * sizeof(unsigned int) );
    }
    N--;
}

for (j = 0; j < M; j++){
    for (i = 0; i < N; i++) printf("%d ",m[j][i]);
    printf("\n");
}
printf("\n\n");
```

Zadatak 5

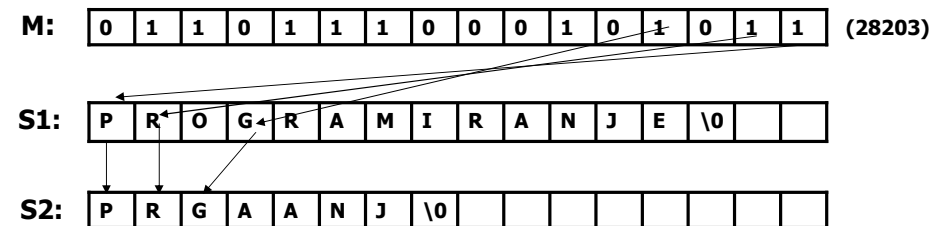
```
printf("Unesite redni broj na koji umecete vrstu: ");
scanf("%d", &k);

if ( k >= 0 && k < M) {
    /*neophodna provera uspesnosti realokacije*/
    m = realloc( m, (M+1) * sizeof(unsigned int*) );
    M++;
    for( j = M-1; j > k; j--) m[j] = m[j-1];
    m[k] = malloc( N * sizeof(unsigned int) );
    for( i = 0; i < N; i++) scanf("%u", &m[k][i]);
}

for (j = 0; j < M; j++){
    for (i = 0; i < N; i++) printf("%u ",m[j][i]);
    free(m[j]);
    printf("\n");
}
free(m);
}
```

Zadatak 6 (C60)

- Napisati program na programskom jeziku C koji učitava jedan znakovni niz (string) S1 i jedan ceo broj M, a zatim formira novi znakovni niz S2 samo od onih znakova na čijim su pozicijama odgovarajući bitovi broja M jednaki 1. Smatrati da se ceo broj predstavlja u 16-bitnoj lokaciji, a da znakovni niz može imati najviše 16 znakova. Na kraju, program ispisuje novi znakovni niz S2.



Zadatak 6 - rešenje

```
#include <stdio.h>

void main() {
    short int M, maska;
    char S1[17], *s1, S2[17], *s2;

    printf("Unesi string S1 i broj M:\n");
    scanf("%s%d", S1, &M);
    s1 = S1;
    s2 = S2;
    maska = 1;
    while (maska && *s1)
    {
        if (M & maska) { *s2 = *s1; s2++; };
        s1++; maska<<=1;
    }
    *s2 = '\0';
    printf("Novi string S2: %s\n", S2);
}
```

Zadatak 6 - komentar

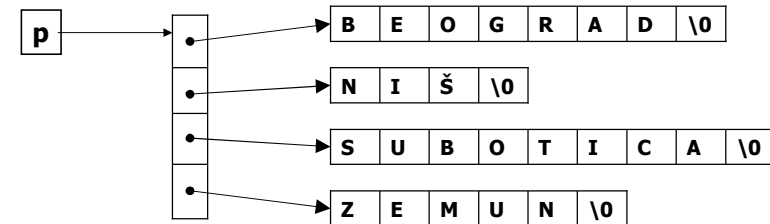
- Promenljiva maska služi da ispitamo gde se nalaze jedinice u broju M koji zadaje korisnik
- Broj bitova broja M (16) odgovara broju znakova stringa s1
 - na osnovu pozicije tih jedinica određuju se znakovi koji će biti u stringu s2
- Svaki od stringova s1 i s2 zauzima ukupno 17 bajtova u memoriji – 16 za same znakove i 1 za završni nulti znak
- Uslov (maska && *s1) je neophodan da bi se dobio ispravan niz s2

Zadatak 7 – nizovi stringova (C80b)

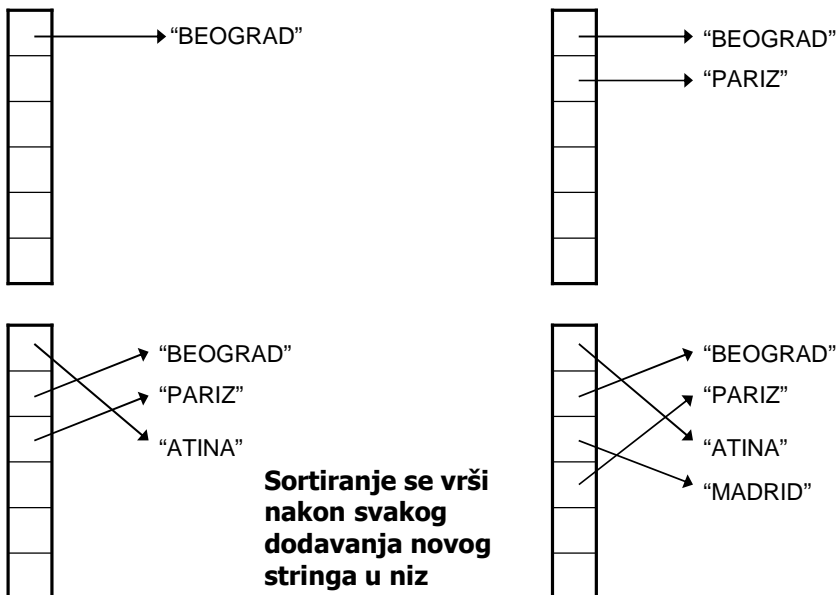
- Sastaviti program na jeziku C za učitavanje imena gradova uz njihovo uređivanje po abecednom redosledu (leksikografskom poretku) i ispisivanje rezultata. U svakom redu se učitava po jedno ime sve dok se ne učitava prazan red.
- Rešenje zadatka prikazuje rad sa nizom pokazivača na znakovne nizove (stringove)
- Sortiranje se vrši nakon svakog dodavanja novog stringa u niz
- Umesto da se vrši prepisivanje stringova (strcpy), vrši se izmena vrednosti pokazivača

Nizovi stringova

- Po sličnom principu kao kod formiranja dinamičke matrice, može se formirati i dinamički niz stringova
 - alocira se niz pokazivača koji će pokazivati na pojedinačne stringove (kao za vrste matrice)
 - za svaki string se alocira onoliko prostora koliko je potrebno za smeštanje svih znakova i završnog znaka
 - za razliku od matrica gde je svaka vrsta imala isti broj elemenata, sada se alocira samo onoliko prostora koliko je potrebno za smeštanje konkretnog stringa



Zadatak 7



Zadatak 7 - rešenje

```
#include <stdio.h>
#include <string.h>
#include <stdlib.h>

#define MAX_GRAD 100
#define MAX_DUZ 30

void main() {
    char *adrese[MAX_GRAD], *adresa;
    int znak, br_grad = 0, duz, i;

    do {
        adresa = calloc(MAX_DUZ, sizeof(char));
        for (duz = 0; duz < MAX_DUZ - 1; duz++)
            if ((znak = getchar()) != '\n')
                *(adresa + duz) = znak;
            else
                break;
        *(adresa + duz) = '\0';
```

Zadatak 7

```
if (!duz) {
    free(adresa); break;
}
adresa = realloc(adresa, duz + 1);
for (i = br_grad - 1; i >= 0; i--)
    if (strcmp(adrese[i], adresa) > 0)
        adrese[i + 1] = adrese[i];
    else
        break;
    adrese[i+1] = adresa;
} while (++br_grad < MAX_GRAD);

for (i = 0; i < br_grad; i++)
    printf("%s\n", adrese[i]);
}
```

Funkcija strcmp()

- Upoređuje dva stringa na koje ukazuju pokazivači `t` i `s` po leksikografskom poretku

```
int strcmp(t,s);
```

- Rezultat poređenja je sledeći:
 - 0 – stringovi su identični
 - >0 – string `t` je leksikografski posle
 - <0 – string `t` je leksikografski pre
- Ovaj zadatak je detaljno obrađen u knjizi profesora Krausa, te se savetuje studentima da detaljno prouče primere iz knjige

Zadatak 8 - strlen(), strcpy(), strcat()

- Napisati potprograme `strlen()`, `strcpy()` i `strcat()` koji imaju isto ponašanje kao odgovarajuće funkcije iz standardnog zaglavlja `<string.h>`
- Podsetimo se kako se ponašaju ove funkcije:
- `strlen()` : string length – vraća dužinu stringa
- `strcpy()` : string copy – kopira stringove
- `strcat()` : string concatenate – nadovezuje string na kraj drugog stringa

Funkcije na jeziku C (1)

- Funkcije (potprogrami) se koriste da bi se određeni kompleksan problem rastavio na manje celine koje vrše određenu obradu (funkciju) i daju konkretne rezultate te obrade
- Deklaracija (prototip, zaglavlje) funkcije:

```
[povratni_tip] ime (tip arg1, tip arg2,..., tip argN);
```

 - `povratni_tip` može biti bilo koji skalarni tip jezika C
 - ukoliko se ne navede, pretpostavlja se `int`
 - ukoliko funkcija ne vraća vrednost, koristi se ključna reč `void`
 - ime predstavlja identifikator funkcije
 - svaka funkcija može imati proizvoljan broj formalnih argumenata
 - formalni argumenti se navode tako što im se zada tip i ime, a ukoliko ih ima više odvajaju se zarezom
- Argumenti se u funkciju na programskom jeziku C prenose po vrednosti!
 - prilikom poziva funkcije, vrednosti argumenata se kopiraju na stek, i sve što se radi nad stvarnim argumentima se radi nad njihovim kopijama

Funkcije na jeziku C (2)

- Telo funkcije se piše nakon navođenja zaglavlja funkcije unutar para vitičastih zagrada { i }
- U svakom trenutku se telo funkcije može napustiti pozivom naredbe `return`
 - ukoliko funkcija vraća vrednost, nakon `return` se navodi vrednost koja se vraća

```
return 0;
```
 - unutar funkcije može postojati više `return` naredbi
- Formalni argumenti funkcije i loklane promenljive su vidljive samo unutar funkcije
- Za komunikaciju sa okruženjem funkcije mogu koristiti argumente, povratnu vrednost i globalne promenljive

Funkcije na jeziku C (3)

- Globalne promenljive se definišu van tela funkcije
 - važe od mesta definisanja do kraja datoteke
 - treba ih koristiti sa OPREZOM, jer funkcije treba da budu i jasne i dobro izolovane celine sa jasnom funkcionalnošću i upotrebom
- Ukoliko želimo da promenimo neki od argumenata funkcije unutar njenog tela, onda takav parametar treba da prenesemo putem njegove adrese odnosno preko pokazivača
- Primer funkcije koja sabira dva broja:

```
int saberi (int a, int b) {  
    return a+b;  
}
```
- Poziv:

```
saberi(2,5);
```

Zadatak 8 – strlen()

strlen() prva varijanta

```
int strlen(char *s){  
int i;  
for(i=0; s[i] != '\0'; i++);  
return i;  
}
```

strlen() druga varijanta

```
int strlen(char *s) {  
int i;  
for(i=0; *s != '\0'; i++,s++);  
return i;  
}
```

strlen() treća varijanta

```
int strlen(char *s) {  
char *s2 = s;  
while(*s2 != '\0') s2++;  
return s2-s;  
}
```

strlen() četvrta varijanta

```
int strlen(char *s){  
char *s2 = s;  
while(*s2++);  
return s2-s-1;  
}
```

Oduzimanje pokazivača je dozvoljeno.
Sabiranje i ostale aritmetičke operacije nisu!

Pitanje:
Šta se dešava ako se
prosledi NULL pokazivač
(`s == NULL`)?

Zadatak 8 – strcpy()

strcpy() prva varijanta

```
char *strcpy(char *dst, const char *src){  
int i = 0;  
while( src[i] != '\0' ) {  
dst[i] = src[i];  
i++;  
}  
dst[i] = '\0';  
return dst;  
}
```

Vrednost 0,
koja označava kraj
stringa mora eksplicitno
da se doda.

Zadatak 8 – strcpy()

strcpy() druga varijanta

```
char *strcpy(char *dst, const char *src) {
    char *d = dst;
    while( *src != '\0' )
        *d++ = *src++;
    *d = '\0';
    return dst;
}
```

Rezultat izraza
`*d++ = *src++`
je dodeljena vrednost.
Kada je ta vrednost 0,
ciklus se prekida.

strcpy() treća varijanta

```
char *strcpy(char *dst, const char *src)
{
    char *d = dst;
    while( *d++ = *src++ );
    return dst;
}
```

Zadatak 8 – strcat()

- **strcat nadovezuje string src na kraj stringa dst**
 - prvi karakter stringa src se prepisuje preko simbola za kraj stringa dst
 - primetiti - strcat se delimično realizuje kao strcpy

strcat() prva varijanta

```
char *strcat(char *dst, const char *src) {
    int i, j;
    for(i=0; dst[i] != '\0'; i++);
    for(j=0 ; src[j] != '\0'; i++, j++)
        dst[i] = src[j];
    dst[i] = '\0';
    return dst;
}
```

Zadatak 8 – strcat()

strcat() druga varijanta

```
char *strcat(char *dst, const char *src) {
    char *d = dst;
    while( *d != '\0' ) d++;
    while( *src != '\0' )
        *d++ = *src++;
    *d = '\0';
    return dst;
}
```

strcat() treća varijanta

```
char *strcat(char *dst, const char *src) {
    char *d = dst;
    while( *d != '\0' ) d++;
    while( *d++ = *src++ );
    return dst;
}
```

Zadatak 9

- **Šta ispisuje sledeći program?**

```
#include <stdio.h>
void fja(char *s[4]) {
    (*s)++;
}
void main () {
    char *s[] = {"abc", "def", "ghi", "jkl"};
    fja(s);
    printf("%s", *s);
}
```

- **Odgovori:**

A) bc
B) abc
C) def

Zadatak 10

- Šta ispisuje sledeći program?

```
#include <stdio.h>
#include <stdlib.h>
void main() {
    int i, *a[5], **b;
    for (i=0; i<5; i++) {
        a[i]=(int*) malloc(sizeof(int));
        *a[i]=i%2;
    }
    for (b=a+--i; i>0; i--) {*(b-i)=**b+i%3;}
    for (i=0; i<5; i++) printf("%d",*b[-i]), free(b[-i]);
}
```

- Odgovori:

- A) 10201
- B) 01234
- C) 01201**

Zadatak 11

- Navesti tip identifikatora *x* u sledećim definicijama:

```
char **x;
pokazivač na pokazivač na char
int (*x)[10];
pokazivač na niz od 10 int
int *x[10];
niz od 10 pokazivača na int
int *x();
funkcija koja vraća pokazivač na int
int (*x)();
pokazivač na funkciju koja vraća int
char ((*x())[5])();
funkcija koja vraća pokazivač na niz pokazivača na funkciju koja vraća char
char ((*x[3])())[5];
niz od tri pokazivača na funkciju koja vraća pokazivač na niz od 5 char
```

- U C-u nije dozvoljeno praviti niz funkcija, pa sledeća definicija nije valjana:

```
char *((*x)[])(char **);
```

Čitanje deklaracija na C-u

- Deklaracije se čitaju počev od identifikatora ka spoljašnjosti
 - poštuje se prioritet zadat zagradama
- Prvo se čitaju modifikatori desno od identifikatora, i to redom s leva udesno
- Zatim se čitaju modifikatori levo od identifikatora, i to redom sdesna ulevo
- Postupak se ponavlja dok se ne obrade sve obuhvatajuće zagrade, ako postoje
- Na kraju se čita tip podatka koji stoji na početku deklaracije

Zadatak 12 – čitanje deklaracija

- Neka je tip identifikatora *x* deklarisan na sledeći način:

x je pokazivač na niz pokazivača na funkcije koje vraćaju pokazivač na double

- Kako bi bila napisana ta deklaracija na programskom jeziku C?

- Odgovori:

- A) double *((*(* x) ()) []) ();
- B) double *((*x)[])();**
- C) double *((*x)())[];